

ENRICO MORON

rikos

Jukka Pakkanen

Jukka Pakkanen

Enrico Moron rikos

SAGA Egmont

Enrico Moron rikos

Cover image: Shutterstock
Copyright © 1986, 2021 Jukka Pakkanen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726930795

1st ebook edition
Format: EPUB 2.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com
Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

Halkeama

Äänen alku oli kuin kiväärinluodin ujellus, mutta vaimeampi, viipyilevä, aivan kuin se olisi kuulunut jostakin muusta aineesta kuin ilmasta. Se heikkeni ja katosi - ja minä olin hereillä.

Näin lähelläni vaimoni kuulaan ohimon, ja hengitykseni kohotti korvan päälle laskeutuneita hiuksia, mutta jokin aamuhämärän huoneen tunnelmassa sai hänet näkymään etäämpänä, tai hiukan supistettuna, ikään kuin aavistuksen siitä hetkestä ja paikasta irrotettuna.

Kuin katseeni vaistoten hän värähti, liikahti nytkähtäen ja kääntyi minuun päin, muttei herännyt. Verhon tummat raidat muutamia metrejä hänen takanaan näyttivät huojuvan ja hakeutuvan toisiinsa, raolleen jätetystä ikkunasta tuleva aamutuuli leyhytti verhon reunaa, joka aina vähän päästä painautui ikkunaan ja irrotessaan siitä päästi kummallisen, hermostuttavan äänen.

Minä käännyin selälleni. Hetkeä ennen kuin nukahdin uudestaan, muistin työn joka oli jäänyt edellispäivältä tekemättä: asemakaavan lopputarkastus työryhmäni kanssa.

Aika oli loppunut, ja vielä kotona päivällispöydässä minä pohdin muuatta seikkaa joka jossain kaavapaperissa oli näyttänyt ristiriitaiselta, mutta tarkemmin ajateltuna oli aivan kunnossa, johdonmukainen ja perusteltu. Muistin auringon valon, joka iltapäivän tuntien myötä siirtyi viraston satametrisen käytävän seinissä ja lattiassa. Muistin, kuinka työhuoneeni ovenriipaa oli painettava hätäilemättä ettei se olisi juuttunut kiinni.

Muistin esimieheni katseen paksusankaisten lasien takana, ja ylimielisen, lamauttavan hymyn hetkeä ennen käskyä.

Toisen kerran heräsin äkisti aivan kuin verho olisi vetäisty uneni eteen.

Jokin paksu, hiukan tahmea ja ahdistavan lämmin hankasi minua, käsivarteni olivat jännittyneinä kylkiä vasten. Ne laukesivat, ja horkkamainen kauhu iskeytyi ruumiiseeni.

Mutta mitä enemmän ajattelin kaavaongelmaa, sitä vähemmän huoleeni piti olla aihetta. Ääni vaelsi ulkona, kierteli omakotitalomme nurkkia, nuoli sen uusia punatiiliseiniä ja kosketteli ikkunoita - valmiina sopivalla hetkellä imeytymään huoneeseen, etsimään ja löytämään minut, tarttumaan hellin ottein tajunnastani ja valtaamaan siitä jälleen osan itselleen. Vaimo nukkui samassa asennossa mihin oli kymmenen tai viisitoista minuuttia sitten jäänyt, koukistunut etusormi oli raolleen avautuneiden huulten päällä ja kaulavaltimon syke erottui hämärässä. Minä katselin sitä, vein käteni valtimolle, painoin sormeni nytkähtelevän suonen päälle.

Hän värähti, sipaisi unista suutaan, säpsähti hereille ja katsoi minua.

- Ääni, sanoin heti.

Hän pyyhkäisi hiukset otsaltaan ja yritti katseellaan ymmärtää.

- Kuulitko sinäkin? kysyin.

Hän nosti tyynyn selkensä taakse ja koetti löytää asennon jossa kuulisi paremmin, käänsi vähän päätään ja sulki silmänsä. - En..., hän loi minuun katseen joka ennemmin pyysi anteeksi kuin ilmaisi kyllästymistä, - en minä mitään kuule.

- Et varmasti?

- Nukutaan nyt, hän sanoi ja vajosi takaisin peiton alle.
- Minä olen herännyt ääneen viime viikkoina...
- ... joka yö... Minä tiedän.
- ... nukahtanut... herännyt... taas nukahtanut...

herännyt uudestaan... kuunnellut sitä milloin sängyltä milloin ikkunan luota... yrittänyt käsittää sen...

Katsoin häntä kunnes hän katsoi takaisin, ja sanoin: - Meille on tapahtumassa jotain. Uskotko?

Hän yritti vastata, mutta sanat sammuiivat huulille. Toivottomuus, väsymys, kyllästymisen täytti hänen katseensa.

- Jotain on tekeillä meitä kohtaan, jatkoin.

- Meitäkö? Älä viitsi! Nauru helähti. Minä käännyin pois päin, hän nosti kätensä olkapäilleni ja painoi hiukan.

- Ei meille voi mitään tapahtua... kulta... Sormet liukuivat alas käsivarttani. - Sinä teet työsi niin hyvin kuin osaat, ja minä autan ja tuen sinua.

- Kaikki on mahdollista! Kuuntele! Pakotin hänet keskittymään ääneen, joka kuului hyvin heikkona aamuliikenteen seasta.

- Ei! hän sanoi tiukasti ja pudisti päätään. - Minä en kuule mitään!

- Sinä kuulet, jos haluat kuulla. Sinä kiellät, koska pelkäätkin millä hetkellä tahansa itsekin kuulevasi sen.

- Älä viitsi...

- Tai ehkä sinä jo kuulet, ja haluat päästä siitä! Vaikka väitätkin ääntä pelkäksi harhaksi.

- Minä en ymmärrä... Hän pudisti väsyneesti päätään.

- Ja sillä hetkellä kun minä lakkaan kuulemasta ääntä, loppuu sinun harhasi.

Hän nousi sängystä, kietaisi aamutakin ylleen ja katosi toiseen huoneeseen. - Vain sinä kuulet sen! hän huusi sieltä, - ja kuvittelet että se tarkoittaa jotakin meistä!

Hiukan itsekeskeistä! Hermostunut nauru kuului seinän takaa.

- Moni muutos alkaa huomaamatta..., jatkoin, - jossain minne kukaan ei näe... Kuuletko sinä! Hän ei vastannut. - Minä tiedän kuinka muutokset alkavat... lähtevät käyntiin... toteutuvat...

- Mikä muutos muka nyt on alkanut? hän kysyi, jo aavistuksen epävarmana, tuli tiukkaa alushametta päälleen ujuttaen, seisahti ikkunan ääreen ja katsoi sieltä minua. Hän veti verhon syrjään, aamun valoa vasten piirtyvä lantion kaari oli pirstoa yritykseni jatkaa.

- Kulta..., hän istui sängylle viereeni, - sinä olet väsynyt ja siksi puhut tuollaisia. Mistä sinä tiedät että ääni kuuluu vain täällä?

- Sinäkin puhut jo äänestä!

Hänen katseensa irtosi minusta ikkunaan.

Kirkaansinisellä aamutaivaalla näkyi hyvin ohuita pilviä.

- Voitko vastata minulle, hän sanoi hiljaa ja piti katseensa ulkona. - Jos se on vain jokin yleinen ääni...

- Sinä siis kuulet sen! Ehkä tänne on tekeillä tie... pysäköintialue... tavaratalo...

- Sinähän voisit ottaa siitä selvää! Menisit ja kysyisit niiltä!

- Niiltä?

- Jotka ovat äänen takana, jotka sen aiheuttavat.

Ovathan ne jossain...

- Puhutko tosissasi?

-... jossain laitoksessa... vaikka sinun virastossasi...

- Kumpi tässä on väsynyt! sanoin ja yritin vetäistä hänet viereeni.

Mutta hän ehti ennen, oli jo ovella ja katsoi sieltä hetken, ja sitten kiihottavan paljaita olkapäitään kohauttaen poistui huoneesta. Kuului pukeutumisen ääniä, ja hiljaisuus.

Odottaa että minä tulen, tuumin, että kysyn onko kaikki hyvin.

Kaksi tuntia myöhemmin olin matkalla työhön. Ääni oli kadonnut. Kaupungin aamuinen kumu kuului etäisenä ja yhdentekeväenä. Korkeimmat savut tavoittelivat pilviä, jotka kapenivat kiemurteleviksi nauhoiksi, ja hetken ne olivat kuin taivaankannen raoista pursuavaa ainetta, joka pian tummuisi ja putoaisi mustina hiutaleina maahan. Katseeni laskeutui taivaalta, talojen huojuvista korkeuksista asfaltin halkeamiin, jotka pyrkivät askelteneni alta pois, silmänräpäystä ennen kuin kenkäni kosketti maata ja housunlahje heilahti, ja kuului askeleen tympeä ääni.

Ajattelin työtäni ja elämäni. Mistä kaikesta se koostui? Kuka minulle antoi ja kuka minulta otti? Mitä minä oikeastaan palvelin työssäni kaavoitusviraston osastopäällikkönä?

Yleistä ja yhteistä hyvää, totta kai. Mutta mitä se on? Kuinka päätökset syntyvät, saavat alkunsa – kun niin harvoin pystyy näkemään loppuun, ei vaan alkuun saakka, siihen hetkeen jona tuleva päätös tai kaavanmuutos tahi jokin muu todetaan välttämättömyydeksi.

Ja sen välttämättömyyden hyväksi on sitten yritettävä, tehtävä kaikkensa. On jaksettava uskoa, että tarpeettomuudellakin, järjettömyydelläkin, hulluudellakin on tarkoituksensa.

Mutta ei ole minun tehtäväni nähdä sitä tarkoitusta. Minun tehtäväni on laatia suunnitelmia ja vastata niistä tiettyyn vaiheeseen asti.

Nyt oli vastuullani yhdystien suunnittelu kaavoituslohkoon yhdeksän oman asuinalueeni lähistöllä.

Äänettömällä hissillä seitsemänteen kerrokseen, neljäntoista vuoden koulumat askeleet hiukan yli käytävän puolivälin, varova ote ovenrivasta.

Paperipinot pöydällä: suunnitelmia, toimenpideluonnoksia, päätösasiakirjoja - iankaikkisen tuttua, ja kuitenkin jotain ikuisesti vierasta ja paljastumatonta. Aloin tutkia papereita, siirtelin niitä toistensa lomaan, ryhmittelin yhä uudestaan, ja minusta tuntui että ne olivat yön aikana järjestäytyneet minua vastaan ja pyrkivät itsenäistymään vallastani. Kävin valuttamassa automaatista mukillisen kahvia. Palasin huoneeseen. Äkillinen voimattomuus yritti minussa itselleen tilaa, ja ovenriipaa hyvin varoen painaessani kirposi kahvimuki sormistani ja olin suistua polvilleni. Avasin ikkunan. Olin istumassa pöytäni ääreen, kun ovisummeri soi.

- Sisään.

Sihteerini. - Huomenta! Nainen nosti hymyillen ääntään sanan aikana ja ojensi nipun lomakkeita. - Nimi alle!

Otin lomakkeet eteeni: numeroita, sanoja, merkkejä. En ymmärtänyt niitä. Sihtööri istui vastapäätä minua, nosti polven toisen päälle ja muka omissa ajatuksissaan katseli ulos ikkunasta. Kirjoitin lomakkeisiin nimeni ja ojensin ne hänelle.

- Kiitoksia! Hän pyörähti kannoillaan, suuriruutuinen helma heilahti hyvän matkaa reittä ylös, ja sitten kengät kopisivat käytävässä.

Laskin katseeni takaisin papereihin. Niissä oli jokin ajatus, mutta minä en löytänyt sitä. Suljin silmäni, ja kun avasin ne, tarttui katseeni vastapäiseen seinään, jossa ohut, loivasti kiemurteleva halkeama näkyi taulujen välissä. Se ei ollut hävinnyt mihinkään. Se lamautti hetken, se oli kuin kevyt huumaus - kunnes muistin työni

ja asemani, pakottauduin tuolista ylös ja astuin ikkunan ääreen. Aamun raikas ilma täytti keuhkoni, se oli kuin lääkettä voimattomuuteeni. Alhaalla puolityhjän torin laidalta alkoi suuri puisto, jonka takana kilometrien päässä oli minun taloni.

Muistelin mennyttä yötä - vaimoni epäuskoa, joka hänen huomaamattaan oli pelkistynyt samanlaiseksi peloksi kuin minun, mutta kielletymmäksi. Ehkä hän itsekin nyt aamukahvia nauttiessaan muisteli sitä - kun sisäpuhelimen linja avautui.

- Rossi. Kuuletko? Esimieheni kuiva ääni.
- Niin?
- Tuletko käymään.
- Tulen heti.

Järjestin nopeasti paperit uusiksi, näennäisesti paremmiksi ryhmiksi, siirsin kynät hiukan eri paikkoihin, sytytin savukkeen ja sammutin samassa, kiiruhdin käyttävän toiseen päähän.

- Tämä yhdystiesuunnitelma..., esimieheni sanoi heti, minuun katsomatta, ja ojensi viime kuukausilta tutun harmaan mapin. - Sinä olet johtanut sitä? hän kysyi ikään kuin ei olisi tiennyt. - Onko ryhmäsi vielä kokoontunut?

Palautin nopeasti mieleeni viime viikkojen kokoukset. - Olemme tavanneet, mutta tätä lohkoa emme ole käsitelleet enää.

- Lohkoa yhdeksän?
- Niin.
- Aineistoa ei siis ole tarkistettu?
- En muista varmasti.
- Et muista? Ihailtavan ammattitaitoisesti, vain lasejaan hiukan nykäisemällä esimieheni hallitsi patoutuvan ärtymyksensä.

- Minulla on uusi työ käynnissä, sanoin. - En voi muistaa kaikkia entisiä töitani. Ei kukaan muista, et

sinäkään.

- Me emme nyt puhu minun muistamisistani. Me puhumme tästä suunnitelmasta, jossa on jotain kirotun sotkua. Yhdystie ei kulje siten kuin on tarkoitus.

Hän odotti minulta jatkoa. En keksinyt mitään. - Sitä paitsi tuo, osoitin mappia, - on jo siirtynyt toiselle osastolle.

- Mille? hän kysyi ja ojentautui vähän lähemmäs minua.

- Toimeenpanoon. Etkö sinä tiedä?

Hän katsoi minua leikillisen vihaisena kuin harmittomasta ilkiteosta yllättämänsä pikkupoikaa. - Totta kai minä tiedän, halusin vain tarkistaa tiedätkö sinä. Hän otti mapin ja siirteli sitä kädestä toiseen. - Jotain kirotun sotkua...

- Mikset sinä puhu selvästi?

- Siksi että minä en tiedä selvästi, hän vastasi, jo hiukan sovinnollisemmin. - Tiedän vain sen mikä ilmenee tiedustelusta.

- Mistä sellainen on tullut?

- Ylempää. Riittääkö? Hän sytytti savukkeen ja tarjosi minullekin, vaikka hyvin tiesi etten minä polttanut hänen vahvaa merkkiään. - Toimeenpanossa ei nyt tiedetä..., hän veti savua hitaasti keuhkoihinsa, - miten suhtautua suunnitelmaan, eli siihen kuinka yhdystien on kuljettava lohossa yhdeksän. Aineisto on edennyt jo aatekoohon ja on valmiina tietokonekäsittelyyn, mutta jotakin on tapahtunut matkalla sinun työpöydältäsi sinne. Joten..., hän painoi tupakan liioitellun hitaasti sammuksiin, - mitä sinä, hyvä kaavoituspäällikkö Rossi aiot nyt tehdä?

- Voisin yrittää suoraa yhteydenottoa toimeenpanoon, tai aatekoohon.

Hän kohotti hiukan kulmakarvojaan aivan kuin ehdotuksessani olisikin hiven järkeä - mutta heti perään

hän murskasi kuvitelmani: - Tunnetko edes keitä siellä on?

- Tunnetko sinä?

Hän käänsi nopeasti katseensa ikkunaan ja puristi sormensa mapin päälle. - Hehän eivät ole joka hetki paikalla, joten minä en voi...

-... tuntea heitä.

- Oliko tuo voitto? Hän nojautui suuressa tuolissaan mappi sylissään niin taakse kuin saattoi ja kohotti hiukan päätään. - Voitoksi tuo on helvetin huono ja pieni. Joten, Rossi, mitä aiot tehdä?

- Voisin pyytää kaikki asiakirjat nähtäväkseni.

- Ei käy. Menisit aatekoon edelle.

- Sitten minä odottaisin.

- Odottaisit mitä?

- Että kaikki ilmenisi pelkäksi väärinkäsitykseksi.

- Noinko sinä kannat vastuusi?

- Sinä käytät hienoja sanoja.

- Ei vaan oikeita. Mihullakin on vastuuni, juuri nyt sinun esimiehenäsi. Minä en voi ohittaa sitä sanaa. Ja koko viraston sisällä vastuu tarkoittaa sitä, että jokainen osasto ja porras hoitaa osuutensa. Niin että seuraava voi luottaa siihen, täysin ja ehdoitta. Nyt ei ole niin. Luottamus rakoilee, eikä se voi olla säteilemättä kaikkialle täällä. Luottamus on palautettava. Asia on saatava kuntoon. Hän katsoi minua sanojensa mukaisesti, nousi sitten tuolistaan ja astui viereeni, laski kätensä olalleni. - Ei Rossi, sinä kuvittelit väärin. Minä en syytä sinua.

- Vaan ketä?

Hän mietti hetken, leväytti käsiään. Minä tein samoin, nousin pystyyn ja poistuin huoneesta.

Käytävä tuntui kallistuvan minua vastaan. Vedin huoneeni oven kiinni kuin se olisi jotakin elävää. Siirsin

tuolin rauhallisesti syrjään ja asettauduin pöytäni ääreen. Aloin järjestellä papereita uusiksi pinoiksi ja eri värisiä tussikyniä miellyttävän näköisiksi ryhmiksi - ja oikean käden tarttuessa vain kerran käyttämästäni punaisesta kynästä ja vasemman koskettaessa tiesuunnitelmaa koskevaa asiakirjaa ovisummeri soi. Kurkotin kohti nappia ja kaikkeni ponnistaen painoin sitä.

Sihteeri, helman tuttu heilahdus. - Uutta satoa päällikölle! Hymy välähti sinisissä silmissä ja eteeni ilmestyi nippu lomakkeita. Vedin ne tynesti eteeni, selasin ja tutkin niitä, otin savukkeen, jota pyörittelin sytyttämättä sormissani - ja vaistosin kuinka nainen näki kaiken takaani niin läheltä että kuulin hänen hengityksensä.

- Mikä on? hän kysyi ja astui vähän lähemmäs. - Jotakin vialla? Minä yritin naurahtaa. - Vai sullako on jotain? hän kysyi, melkein hädissään. Hän laski kätensä olalleni, ja hyväksytyäni sen painoi hiukan kovemmin - ikään kuin olisi kyse vain pikku häiriöstä jonka hän tuollaisella naisen eleellä helposti hoitaisi.

Annoin hänen tehdä niin, ja sitten ikkunaan päin kääntyen tyrkkäsin lomakenipun hänelle takaisin. Hän jäi seisomaan taakseni. Kuulin kuinka paperit hankautuivat ja rapisivat hänen sormissaan, sitten kuulin hänen epävarmat askeleensa ovelle, ja kuulin oven avautuvan ja painuvan kiinni.

Minä koetin painaa tunteeni, vieläkin täydemmän ja raskaamman kuin se josta syntyy itku, takaisin hajanaisten muistikuvien repimään lähimenneisyyteeni.

Ja kauhun hidas keihäs tunkeutui minuun.

Vaimoni ei ollut vielä tullut kotiin. Minä kuljeskelin tyhjissä huoneissa, iltapäiväaurinko leimasi lattiaa ja seiniä samanlaisilla huomaamatta liukuvilla laikuilla kuin

viraston käytävää. Selasin lehtiä, en tajunnut muuta kuin suurimmat kuvat ja otsikot. Panin levyn pyörimään, Vivaldin Talvi. Jouset täyttivät olohuoneen ja pöly leijui viistoina pilareina, ja musiikin lyhyen tauon aikana minä kuulinkiväärinluodin ujelluksen. Voimistin musiikin, mutta mitä kovempaa se kuului, sitä itsepintaisempaan kuului ääni. Ovi kävi, vaimoni astui eteisestä.

- Olet jo tullut, hän sanoi, ja peitti yllättymisensä kääntymällä takaisin eteiseen. Sitten hän tuli vierelleni nopein hermostunein askelin ja etsi katseeni. - Mikä on? Äänikö?

Minä en vastannut.

Hän seiso siinä hetken, vei ostokassin keittiöön ja nosteli tavarat kaappeihin. Hän tuli takaisin kasvoillaan pelko joka sai minut säälimään häntä vielä enemmän kuin itseäni. Hän voimisti musiikin raatelevaksi kaaokseksi, astui eteeni ja kääntyi samassa pois kuin jonkin oudon voiman pakottamana. Hän kosketti käsivarttani, hänen silmäluomensa puristuivat kiinni ja yrittivät turhaan pitää kyynelten tulvan takanaan.

Virastonkäytävän pöly pakeni valoa kuin tuli vettä. Hiljensin vauhtia, seisahduin, painoin esimieheni ovisummeria.

Ei vastausta. Astuin huoneeseen, tyhjä. Aloin kirjoittaa viestiä esimiehelleni, käsitystäni yhdystiesuunnitelman senhetkisestä tilasta. Kirjoitin käsin, syystä että hän varmasti ymmärtäisi vakavuuteni ja huoleni. Ajattelin joka sanan ja lauseen moneen kertaan, pyrin mahdollisimman tarkkaan ilmaisuun ja ulkoasuun - ja hetkellä jolloin kynää pitelevä käsi siirtyi uudelle riville ja katseeni irtosi paperista, huomasin pöydällä erillään muista papereista lappusen, tiedonannon, hätäisesti koneella kirjoitetun, täynnä lyöntivirheitä ja huolimattomia ilmaisuja.

Mutta nähtyäni mitä siinä luki, kaikki muu unohtui. Ajatukseni takertuivat toisiinsa ja lämpö virtasi lievänä kuumeena ruumiiseeni, ja istuessani esimieheni pyörivään tuoliin, laskiessani käsivarteni pöydälle ja sulkiessani silmäni kuin suojaksi joltakin iljettävältä näyltä minä tajusin, siten kuin sakeasta sumusta äkkiä erottuu selvästi käsitettävä talo, mitä se viesti tarkoitti, ja sitten, seitsemänkymmentäviisi metriä pitkään, ehkä puoli minuuttia kestävän kävelyni aikana takaisin omaan huoneeseeni aavistin välähtävästi, mikä kaikki minua ympäröi, enkä tarkoita huoneita ja taloja, kaupunkia, maatani ja maailmaa, vaan sitä minkä minä itse aiheutin, siten kuin simpukka tekee itselleen kuoren, siten kuin ihminen liian pienessä tilassa liian kauan eläessään voi hengittää itsensä kuoliaaksi.

Heräsin johonkin lämpimään ja hankaavaan, joka oli läpi yön pakottanut minut kääntyilemään tukahduttavissa lakanoissa, raapimaan hien syyhyttämää ihoani, huohottamaan, nieleksimään olematonta, odottanut hetkeä päästä unitajuntani hauraan kuoren lävitse, ja nyt se pakotti minut herättämään vaimoni.

- Mitä... Uninen pää liikahti. - Nuku... nukutaan vielä...
- Ääni, sanoin.

Hän käänsi päänsä minua kohti, muttei vieläkään avannut silmiään.

- Minä tiedän mitä se tarkoittaa, sanoin.

Hän nousi istumaan, pani valon ja pyyhkäisi hiustupsun otsaltaan.

- Se..., odotin kunnes hänen katseensa jäi minuun, - liittyy yhdystiesuunnitelmaan...

-... jota sinä olet johtanut? Äkkiä hän oli aivan hereillä. Hän vaihtoi asentoa ja laski kätensä minun kuumalle rinnalleni.